

گفت‌وگوی «فرهیختگان» با سردبیر «بدون توقف»

برنامه‌سفرارش‌ی‌نداشتیم

عکاس: وحید سارانی / فرهیختگان

این برنامه ترکیبی در شبکه‌های اجتماعی بازنشر می‌شود و اتفاقاً نظرات کاربران در مورد این کلیپ‌ها هم جالب است. همان بحث و جدل‌هایی که در فضای مجازی بین جوان‌ها و کاربران شبکه اجتماعی مطرح می‌شد، محل ظهور و بروزِی در فضای تلویزیون پیدا کرده است. سازندگان «بدون توقف» درمورد ایجاد فضای آزاداندیشی در تلویزیون ادعا دارند و ابراهیم جلالیان، سردبیر این برنامه در همین مصاحبه تاکید می‌کند: «بدون توقف، تلایه‌دار آزاداندیشی در تلویزیون است.» توقع فضای اجتماعی امروز ایران و جوان‌ها نسبت به شکل‌گیری کرسی‌های آزاداندیشی، خیلی بیشتر از برنامه‌هایی چون «بدون توقف» است و قطعاً این برنامه، نمونه شاخص و ایده‌آل برنامه‌سازی در این حوزه نیست ولی می‌توان گفت «بدون توقف» آغاز نسبتاً خوبی برای دوره جدید تلویزیونی است که سال‌هاست در مواجهه با شبیهات و سوالات جوانان بیش از حد محافظه‌کار بوده است. پیشنهاد می‌کنم این گفت‌وگو را بخوانید تا تجربه‌های تولید یک برنامه چالشی و البته جسورانه در تلویزیون را هم مرور کرده باشید.

۱۱۱

پژوهش و ساخت سری جدید «بدون توقف» از چه زمانی شروع شد؟

در فصل جدیدنسبت به فصل قبل، هم به لحاظ شکلی تغییراتی ایجاد شد و هم به لحاظ محتوا تغییراتی داشت. به لحاظ شکلی اینکه از فضای کافه وارد فضای یک استودیو شدیم. فرق استودیو با کافه دراین است که ما درواقع پنج پرسشگر داریم که به‌علاوه مجری ۶ نفر می‌شوند. در فضای کافه خودشان تنها بودند، الان اتفاقی که افتاده، حدود صد نفر از مخاطبان «بدون توقف» پیامک می‌زنند و درخواست دارند و دیتاییسی از تلفن‌ها و پیام‌های زیادی که به برنامه آمده، جمع شده تا در زمان‌های ضبط برنامه حضور پیدا کنند و در استودیو هم ناظر بحث باشند. اگر سوال و نکته‌ای داشته باشند روی تابلو می‌نویسند و آن را بالا می‌گیرند و مجری یا استاد میهمانی که تشریف دارد، اشاره می‌کند که مثلاً در زمان‌های مختلف، سوالات‌شان را مطرح کنند. این به لحاظ شکلی است که از فضای کافه به فضای استودیو تغییر پیدا کرده است.

موضوعات در فصل قبل مرتبط به فضای ۴۰ سالگی انقلاب بود، اما در این فصل، به لحاظ محتوا هم تغییر داشتیم. در فصل قبل سراغ مسئولان نهادهای حاکمیتی رفتیم؛ از شورای نگهبان گرفته تا مجلس شورای اسلامی تا قوه قضائیه و افرادی از مجمع تشخیص مصلحت نظام. به بحث سیاست خارجی هم ورود کردیم. یکی از ویژگی‌های مهم برنامه این بود که در یک‌زمان محدود و در حدود ۱۰۰ قسمت، تعداد زیادی از مسئولان کشوری به برنامه آمدند، ازجمله‌آزادی که شخصیت دوم قوه قضائیه بود تا پزشکیان، نایب‌رئیس اول مجلس شورای اسلامی و کدخدایی، قائم‌مقام آیت‌الله جنتی و سخنگوی شورای نگهبان. در بحث سیاست خارجی هم چون دوناگاه عمده وجود دارد، از دو جناح به برنامه دعوت شدند یعنی صادق خرازی از سمت اصلاح‌طلبان‌آمدو از سمت اصولگرایان علی باقری، معاون وقت جلیلی در دوره دبیری شورای عالی امنیت ملی در برنامه حضور داشتند. از دیگر مسئولان تراز مملکتی، قمی، رئیس سازمان تبلیغات اسلامی آمد که نهاد حاکمیتی بسیار گسترده و بزرگی است و خیلی جالب بود که ایشان خیلی جاها با جوانان هم‌نظر بود.

طراحی برنامه «بدون توقف» به گونه‌ای است که صحبت‌ها به سمت مطالبه‌گری و پرسشگری می‌رود، گاهی حتی به انتقاد و اعتراض هم کشیده می‌شود. اگر بخواهیم هدفگذاری اصلی برنامه را بگوییم این است که «بدون توقف» به شبیهات ذهنی جوانان پاسخ می‌دهد.

در این پاسخگویی به شبیهات جوانان، خط قرمزی هم داشتید؟

ما هیچ خط قرمزی نداریم. خط قرمز ما، خط قرمز اخلاق و رعایت عرف است. طبیعتاً اخلاق و عرف ما هم از شرع گرفته می‌شود.

یعنی به لحاظ سیاسی هیچ خط قرمزی ندارید و برنامه هیچ سانسوری نداشت؟

مثلاً «بدون توقف» در قسمت‌های پیش‌رو هم قسمت‌های زیادی که تا به حال پخش شد، سراغ موضوع ولایت فقیه می‌رود. شبیهاتی که جوانان با اندیشه‌های مختلف نسبت به مبانی ولایت فقیه داشتند، از تلویزیون پخش می‌شود و این در چند قسمت ادامه دارد؛ این موضوعی است که کمتر کسی در تلویزیون جسارت داشته، سراغ آن برود. اینکه چرا تا به حال نرفتند، واقعاً خود من هم متوجه نمی‌شوم، یعنی وقتی خود رهبری می‌گویند نقد کنید، می‌گویند لازم است فضای آزاداندیشی ایجاد شود و تفکرات مختلف نظرات خود را بیان کنند، ولی می‌بینیم تا الان اتفاقی برای این مطالبه نیفتاده است. اما ما با جسارت کامل و با حمایت مدیران، سراغ این موضوع رفتیم و اتفاقاً جزء پربازدیدها و بسیار بازنشرشده‌ها در فضای مجازی بود و واکنش خوبی هم از مخاطبان و حتی بسیاری از مسئولان مثل عضو هیات‌رئیس‌ه مجلس خبرگان یا بسیاری از نمایندگان گرفتیم. به مثلاً چند شب پیش که یکی از کانال‌های میلیونی شبکه اجتماعی، مطلبی را از برنامه زده بود با هشتگ ولایت فقیه و «بدون توقف» و مدعی شده بود جزء داغ‌ترین هشتگ‌های فضای مجازی شده است. تازه این

تمام نمی‌شود، این فضای گفت‌وگو در شبکه اجتماعی ادامه دارد و همان لحظه در توئیتر نظرات‌شان را بیان و نقد کرده و آنجا با هم دعوا(مزاح) می‌کنند و این اتفاق هم‌زمان است با وقتی برنامه پخش می‌شود و همین‌طور ساعت‌های بعد از آن.

در موضوع آزاداندیشی نقدی که می‌شود اینکه در رسانه یک شکلی دارد و باید به‌نوعی مدیریت شود و بر مبنای همین نظر است که یک‌سری سانسور و خطوط قرمز در تلویزیون داریم و حتی گفته می‌شود این فضای آزاداندیشی باید در دانشگاه و محیط‌های کوچک و در فضای نخبگانی شکل بگیرد، نه در رسانه عمومی و تلویزیون. چقدر با این نظر موافقت؟ و آیا «بدون توقف» ملاحظات یک رسانه عمومی را در نظر می‌گیرد و از طرح برخی مسائل در تلویزیون پرهیز می‌کند؟

من به‌عنوان سردبیر برنامه همیشه منتقد عدم‌شکل‌گیری فضای آزاداندیشی بوده‌ام؛ چه در دانشگاه‌ها، چه در کل کشور. به‌نظم بخشی از این به دلیل سیاست‌زدگی بخش‌های مختلف کشور است؛ بخش‌ها منظوم جناح‌هاست. یک بخش هم به عدم‌اطمینان به داشته‌خود برمی‌گردد. اگر به صحبت‌های شهید مطهری توجه کنید، بحث آزاداندیشی را مطرح می‌کند، حتی اخیراً ویدئویی از «آقا» دیدم که مربوط به اوایل انقلاب بود. بیان کردند، البته نقل به مضمون می‌کنم. نگاه به آزاداندیشی از این‌منظر است که آنقدر داشته‌هایمان به‌عنوان ایدئولوژی جمهوری اسلامی یا فراتر از آن اسلام ناب و مکتب تشیع، غنی، مستندل و مستند است که وقتی آزاداندیشی صورت می‌گیرد، می‌دانیم برای هر نکته‌ای پاسخی وجود دارد. ضمن اینکه اگر نقصی در عملکرد وجود دارد، می‌توان بدان اذعان کرد.

از این جهت باید از آزاداندیشی دفاع شود که به نفع جریان انقلاب و اسلام و به نفع جریان ماست که مدعی هستیم براساس الگوی اسلام ناب عمل می‌کنیم. می‌دانید چرا؟ وقتی شبیه‌ای مطرح می‌شود فرصت ارائه پاسخ ایجاد می‌شود. شاید این شبیه‌ها بماند و فرصتی هم برای عرضه آن ایجاد نشود. این البته یک جنبه آن است

اتفاقاً رسانه ملی جایی است که باید این شبیهات مطرح شود و بعد پاسخ‌اش را بدهند. یعنی مخاطب میلیونی پای تلویزیون نشسته و تشنه است. شاید برخی این نگرش را داشته باشند که اگر شبیه‌ای افتکند شود یا جواب نداریم یا شبیه‌افتاده و بطور می‌توانیم جمع کنیم؛ برای همین است که سال‌ها

سراغ این موضوعات نرفتند. اما ما چون معتقدیم جواب واقعاً وجود دارد و دست‌ما در پاسخگویی پر است، از آزاداندیشی حرف می‌زنیم و از طرح شبیهات توسط افرادی که خودشان این شبیه را دارند، ابایی نداریم.

یک نکته دیگر هم در آزاداندیشی وجود دارد که فراموش کردم بیان کنم، شرایط گفت‌وگو وقتی ایجاد شود شبیهات در دل باقی نمی‌ماند؛ این نکته مهمی است. شاید برداشت روانشناسی این است که طرف نباید تخلیه روانی شود؛ خیر. من نمی‌گویم تخلیه روانی است ولی گفت‌وگو ایجاد می‌شود. زمانی سو برداشت از یک نکته ایجاد شده و وقتی نظر خود را بیان می‌کند، مساله‌اش حل می‌شود. کمالاتکه در این برنامه داشتیم. جایی نگرش طرف واقعاً تغییر پیدا کرد، با اینکه جزء منتقدان جدی مبانی ولایت فقیه بود و در برنامه هم حضور پیدا کرد، اما آزاداندیشی این فضا را ایجاد کرد که سوء برداشت‌هایی برای او برطرف شود.

البته ما در حد توان خود کار می‌کنیم و نمی‌گوییم نهایت و

فقیه و حجاب اجباری از دو سو میهمان حضور داشتند. یعنی کاملاً مخالف حجاب در برنامه آمده بود و حرف می‌زد. واقعاً این چنین بود و برخی از افرادی که آمده بودند، این چنین بودند. آنقدر ما فضای آزاداندیشی را در جامعه ایجاد نکردیم که حتی این نگرانی برای پرسشگران ما هم وجود دارد که فکر می‌کنند اگر فلان سوال را مطرح کنند برایشان مشکلی ایجاد می‌شود. فضای آزاداندیشی در کشور بد شکل گرفته است و کارشناسانی که حضور پیدا می‌کنند بارها از من می‌پرسند واقعاً می‌توانیم در این مورد سوال کنیم؟ به خیال اینکه سوال‌شان از تلویزیون پخش نمی‌شود، سوال می‌پرسند ولی بعد می‌بینند ما سانسوری نداشتیم و پخش شده است. برخی مواقع ضبط‌های ما دوم و سوم است، همیشه ضبط دوم بهتر از ضبط اول می‌شود، چون سری اول باور نمی‌کرد می‌تواند هر سوالی بپرسد، البته عرض کردم با رعایت اخلاق و عرف.

در بین میهمانان شما، کسانی هستند که به خاطر حرف‌های صریحی که زده‌اند، برنامه‌شان پخش نشود؟

از زمانی که من آمدم تا الان این اتفاق برای میهمانی نیفتاده است. من تقریباً بعد از اربعین سال گذشته خدمت دوستان آمدم و برنامه هر کسی که زمان ما به برنامه آمد، پخش شد و هیچ مشکلی هم نبود.

حرف‌هایی هم در مورد نوع انتخاب میهمانان «بدون توقف» مطرح شده است که مثلاً برنامه قالیباف برنامه خاصی بود.

اصلاً این‌طور نبوده. ما با پیگیری، قالیباف را دعوت کردیم. این‌طور نبود که خودش بخواهد بیاید یا سفارش شود که به برنامه بیاید. واقعاً تلاش کردیم. چون مشغله و فعالیتش به نسبت خب بیشتر از دیگران است و وقتش کمتر آزاد می‌شود. خود شما رسانه‌ای هستید، می‌دانید اگر بخواهید با شخصیت‌ها مصاحبه کنید با اینکه قدر رسانه را می‌دانند، باز هم به‌راحتی این فضا ایجاد نمی‌شود و ما واقعاً پیگیری کردیم که قالیباف آمد و اینکه می‌گویند سفارشی بود، اصلاً این‌طور نبوده است. سوالاتی که در برنامه از قالیباف پرسیدیم، حتی درباره دخترش هم بود. از شایعه فرار او هم پرسیده شد. از اجاری شایعات پیشنهادهای پست‌های مختلف برای او سوال شد. فکر می‌کنم جزء پربازدیدترین برنامه‌ها بود.

به هر حال تخریب برای همه افراد صورت می‌گیرد و فرقی نمی‌کند و برای دولت، قوه قضائیه و شخص قالیباف و افراد مختلف وجود دارد. باید بین تحریف و نقد فاصله گذاشت. این هم خودش یک هنر است که باید برای آن تمرین کنیم. **در طرح مباحث و شبیهات ممکن است وارد مصادیق هم بشوید. اینکه درباره ولایت فقیه و نظارت استصوابی مصادیقی که خیلی در باره آن صحبت می‌شود، شبیه مطرح شود؟**

بله. یک نکته‌ای دارد. برنامه زنده نیست و ضبطی است. اگر

یعنی همه را برای ساعتی که آن میهمان می‌آید، افیش می‌کنید؟

بله. این جزو سختی‌های کار است.

و براساس همان یک نفر، کل برنامه تنظیم می‌شود؟

این بخشی از پاسخ به سوال شما بود. وجوه مختلفی دارد؛ مثلاً تماشاگر فعال و اکتیو و صاحب اندیشه داریم اما در ساعت اداری نمی‌تواند به استودیو بیاید. الان ساعت هشت شب است. آنها باید از پنج عصر بیایند و این شدنی نیست. باید تایمی پیدا کنیم و به همین خاطر مجبور می‌شویم برای حضور میهمان‌ها جمعه‌ها ضبط کنیم. یک چنین مسائلی باعث شده که از جهت برنامه‌سازی قابلیت پخش زنده را نداشته باشیم.

نکته من این است؛ به هر حال باید به سمتی برویم که آزاداندیشی مطلوب مدنظر «آقا» و آن چیزی که شهید مطهری می‌گفتند محقق شود، به اتمّ کلمه. اگر این شرایط فراهم شود

آن فرصت ابراز نظر تئوریک ما هم برایش فرصت ایجاد می‌شود.

میهمانان شما معمولاً از یک طیف سیاسی هستند؟

خیر.

اما غالباً این‌طور است؟

اکثر پرسشگران ما در برنامه مخالف میهمان هستند. یعنی اگر از ولایت فقیه صحبت می‌کنیم منتقدان و معترضان به مبانی را پیدا می‌کنیم و صاحب‌نظرانی که برای خود در این موضوع کار کرده‌اند. در حجاب و دیگر موضوعات این چنین بود. آنان خودشان با هم یک‌باره مناظره می‌کنند، در برنامه آقای قمی این اتفاق افتاده بود؛ آنها با هم مناظره می‌کردند و این اتفاق به نسبت خب بیشتر از دیگران است و وقتش کمتر آزاد می‌شود. خود شما رسانه‌ای هستید، می‌دانید اگر بخواهید با شخصیت‌ها مصاحبه کنید با اینکه قدر رسانه را می‌دانند، باز هم به‌راحتی این فضا ایجاد نمی‌شود و ما واقعاً پیگیری کردیم که قالیباف آمد و اینکه می‌گویند سفارشی بود، اصلاً این‌طور نبوده است. سوالاتی که در برنامه از قالیباف پرسیدیم، حتی درباره دخترش هم بود. از شایعه فرار او هم پرسیده شد. از اجاری شایعات پیشنهادهای پست‌های مختلف برای او سوال شد. فکر می‌کنم جزء پربازدیدترین برنامه‌ها بود.

چون سوال کردید بگذارید کوتاه بگویم و رد بشوم. نکته دیگر اینکه از خیلی از دولتی‌ها دعوت کردیم ولی نیامدند. اسم هم بخواهم ببرم آقایان آشنا، جهانگیری و عارف را دعوت کردیم و نیامدند. من نه اصولگرا و نه اصلاح‌طلب هستم، امیدوارم همه انقلابی باشیم. اما این را بگویم برخی جریانات- مهم هم نیست از کدام طرف- احساس می‌کنم انتقاداتی که به صداوسیما دارند، و اینکه به این نوع برنامه‌هایی آیند و می‌خواهند رُست اپوزیسیون خود را تا یک‌جا ادامه بدهند.

آیا ر‌صد کردید که «بدون توقف» چه تأثیری در فضای رسانه‌ای داشته است؟ فکر می‌کنید شکل‌گیری این فضای آزاداندیشی چه آورده‌هایی داشته است؟

رهبری دوره‌ای از جنگ نرم نام می‌بردند و درباره جنگ فرهنگی در این فضا صحبت می‌کردند. مثلاً الان محرم است و به مداحان توصیه کردند که درباره خانواده صحبت کنند. تشخیص‌ها خیلی متفاوت است. نگاه من این است که باید چارچوب حرف‌های آقا را به‌عنوان یک منظومه نگاه کنیم. مثلاً در پنج، ۶ سال اخیر، با وجود اینکه اولویت‌های مختلفی در کشور داریم اما رهبری در موضوع اقتصادی تاکید داشتند. شناخت اولویت‌ها خیلی مهم است. در محرم طرف پای صحبت‌های رهبری می‌نشیند و یک‌باره اولویت آقا یک مساله جدی دیگر

است. درباره خانواده و اثرگذاری آن صحبت می‌کنند. یعنی در دهه چهلیم انقلاب و در گام دوم آن، هدف‌گذاری دشمن فرق کرده است و می‌داند چه جاهایی را هدف‌گذاری کند. رهبری از بزرگ‌ترین رسانه شبیهه که منبر و هیات است می‌خواهد سراغ خانواده برود. چرا؟

این را گفتیم که بگویم رهبری از رسانه می‌خواهد که اولاً اولویت را به درستی تشخیص دهد و سراغ آن برود. تلویزیون هم رسانه است. ما در برنامه بدون توقف هم یک رسانه هستیم. می‌خواهیم سراغ چه چیزی برویم؟ ۴۰ سالگی را کنار گذاشتیم و تمام شد و وارد گام دوم شدیم. شبیهات ذهن جوانان را باید جواب دهیم و تمام تلاش خود را می‌کنیم که جواب بدهیم. من از همین‌جا درخواست می‌کنم که واقعاً افرادی که می‌توانند پاسخگوی شبیهات ذهن جوانان باشند خود را عرضه کنند. «عصر جدید» بطور استعداد‌های مختلفی را در کل کشور پیدا کرد، در فضای هنری، ورزشی و... بود، نگاه من این است که در فضای پاسخگویی به ذهن جوانان هم استعداد‌های مختلفی در سراسر کشور وجود دارد. افرادی با توانایی کامل که سه ویژگی داشته باشند؛ یکی اینکه به موضوع و محتوای بحث مسلط باشند، دوم اینکه ذهن کاملاً منظم شده و هندسی داشته باشند و دیگر اینکه قابلیت گفت‌وگو با جوانان را داشته باشند. این‌ها خود را معرفی کنند یا دیگران آنها را معرفی کنند. ما استقبال می‌کنیم.

قبول دارید می‌توان برای گفت‌وگو در مورد شبیهاتی که این روزها جوان‌ها درگیرش هستند، فضاهای جدیدتری هم باز کرد. فکر نمی‌کنید مباحثی که در برنامه «بدون توقف» مطرح می‌شود در این ۴۰ سال بارها تکرار شده و پاسخ‌هایش را هم دادند.

بخشی را قبول دارم ولی کدام برنامه تلویزیونی است که در آن مخالف و منتقد نظریه ولایت فقیه اینقدر صریح حرف خود را بزنند در مورد حجاب یا دیگر مسائل.

منظورم این است که شبیهاتی که در فضای مجازی مطرح می‌شود، اشاره به مصادیقی دارد. فکر نمی‌کنید برنامه «بدون توقف» می‌تواند به طرح این موارد هم ورود کند؟ مثلاً یک‌باره جمعی از بازیگران سینما و تلویزیون شروع به طرح آزادی فلان خبرنگار می‌کنند یا اینکه شبیهات متعددی درمورد عملکرد دستگاه‌های اجرایی، سیاسی و نظامی وارد می‌شود. آیا «بدون توقف» به این مسائل هم ورود می‌کند؟

خیر. اما مواردی بوده که در آن یک‌باره بحث از موضوع خارج می‌شود و ما نمی‌گوییم که چرا از موضوع خارج شدید و بحث را ادامه می‌دهند. اما طرح این مباحث و پاسخ به این مدل شبیهات جای خودش را دارد. یک جایی نشست سخنگوی قوه قضائیه است و آنجا به این مدل شبیهات پاسخ می‌دهند چون نهاد پاسخگو سخنگوی قوه قضائیه است. ضمن اینکه جنبه حقوقی پیدا می‌کند مثلاً امکان ندارد اسم آقای فلانی در برنامه برده شود، چون فرصت پاسخگویی برای آن شخص نیست. الان چرا در دادگاه از متهمان اقتصادی اسم می‌برند؟

دلیل اجازه‌ای است که سال گذشته از رهبری گرفتند و قرار شد دادگاه‌های اقتصادی علنی برگزار و اسم‌ها مطرح شود. خب در این صورت جنبه قانونی پیدا کرد. اما ما در رسانه می‌خواهیم بگوییم بحث‌های این چنینی، جنبه حقوقی پیدا می‌کند یا بحث‌های فنی رسانه‌ای دارد. مثلاً می‌گویند طرح موضوع آسیب‌شناسی هیات‌ها را مطرح کنید. خب مربوط به محرم و گروه معارف در صداوسیماست. یعنی جای این گونه مباحث در گروه معارف و شاید در برنامه‌ای همانند سمت خداست.

پس بنا بر این چارچوب‌ها، محدودیت‌هایی هم دارید؟

این محدودیت نیست. پژوهش‌های ۱۰ شبهه اصلی جوانان چیست. قرار است در برنامه‌های آتی درمورد مسائلی همچون فضای مجازی، روابط دختر و پسر و... سوال شود؛ سوالاتی که دهه‌ها بوده و هنوز هم جدی است، سراغ این‌ها خواهیم رفت.

حالا هم ما برای این طرح این مباحث هم زمان مناسبی در پخش شبکه به هم داریم و در زمان‌های پربیننده هم «بدون توقف» پخش می‌شود. ما قدر فرصتی که برایمان ایجاد شده است را می‌دانیم. بیشتر مباحث در فصل قبلی، مربوط به گام اول انقلاب بود و الان هم در گام دوم شبیهاتی برای جوانان وجود دارد که به آنها پاسخ داده می‌شود. لزوماً هم این‌طور نیست که بخواهیم به همه سوالات جواب دهیم. شاید جایی دفاع کردیم و جواب نداشتیم و می‌گوییم که جواب نداریم. این را بیان می‌کنیم.

مثلاً در چه چیزی است؟ کجا جوابی نداریم؟

مثلاً در مواردی که حتی رهبری هم نقد می‌کنند. دوستانی که می‌خواهند همه‌جا و همه‌چیز را مثبت نشان دهند می‌گویند نیست. خود آقا می‌گویند در تبلیغات مربوط به فرزندان‌وری و روش آن نقیضی وجود دارد و این نکاتی است که باید بیان شود. اتفاقاً خوب است. بیانیه گام دوم را ببینید، آقا موضوع اصلاح خطاها را مطرح می‌کنند. می‌فرمایند اعتناط در اصلاح خطاها، این یعنی جمهوری اسلامی هم خطا می‌کند، یک جایی راه را اشتباه می‌رود. نکته مهم این است که آنجا انقلاب این ظرفیت را دارد که با پذیرش اشتباه گام صحیح را بردارد. این قابلیت وجود دارد که ما و مسئولان با هدایت رهبری انقلاب، به سمت اصلاح خطاهایمان برویم. این خود نقطه‌قوت نظام است.